УДК 725.54

Д.О.Ковбасюк
С.В.Риндюк

ЛАНДШАФТНИЙ ДИЗАЙН РЕАБІЛІТАЦІЙНИХ ЦЕНТРІВ

Вінницький національний технічний університет

Анотація

У статті досліджується роль ландшафтного дизайну в реабілітаційних центрах, зокрема акцентується увага на впровадженні стилю Натургарден як важливого елементу створення сприятливого середовища для відновлення пацієнтів. Автор розглядає, як природне середовище, яке включає озеленення, водні об'єкти та сенсорні сади, здатне позитивно впливати на фізичний та психоемоційний стан пацієнтів, знижувати рівень стресу і сприяти прискоренню процесів реабілітації. Стиль Натургарден, з його акцентом на збереження природної краси та мінімальне втручання в ландшафт, створює гармонійне поєднання природи та потреб людини, що важливо для психологічного і фізичного відновлення. Крім того, в статті підкреслюється важливість екологічної відповідальності при проектуванні таких центрів, що включає використання місцевих рослин та мінімальний вплив на навколишнє середовище. Робота демонструє, як ландшафтний дизайн може стати важливим інструментом у створенні ефективних, екологічно сталих реабілітаційних закладів, які не лише полегшують одужання пацієнтів, а й сприяють збереженню природних ресурсів.

Ключові слова: ландшафтний дизайн, реабілітаційний центр, терапевтичний сад, озеленення, природне середовище, психоемоційне відновлення, натуралістичний стиль.

Abstract

The article explores the role of landscape design in rehabilitation centers, in particular, the attention is focused on the introduction of Naturgard style as an important element of creating a favorable environment for patients' restoration. The author considers how a natural environment that includes landscaping, water bodies and sensory gardens, can positively influence the physical and psycho -emotional state of patients, reduce stress and promote the acceleration of rehabilitation processes. Naturgard style, with his focus on preserving natural beauty and minimal intervention in the landscape, creates a harmonious combination of nature and human needs, which is important for psychological and physical recovery. In addition, the article emphasizes the importance of environmental responsibility when designing such centers, including the use of local plants and minimal environmental impact. Work demonstrates how landscape design can be an important tool in creating effective, eco -friendly rehabilitation institutions that not only facilitate the recovery of patients but also help to preserve natural resources.

Keywords: landscape design, rehabilitation center, therapeutic garden, landscaping, natural environment, psycho-emotional recovery, naturalistic style.

Вступ

У сучасних умовах розвитку медицини та соціальної реабілітації все більшої уваги набуває середовище, в якому відбувається процес одужання та відновлення пацієнтів. Одним із важливих чинників, що позитивно впливають на фізичний і психоемоційний стан людини, є ландшафтне оточення. Ландшафтний дизайн реабілітаційних центрів сприяє створенню гармонійного, безпечного та естетично привабливого простору, який підсилює ефект лікувальних заходів, знижує рівень стресу та покращує загальне самопочуття.

Інтеграція природних елементів у простір реабілітаційних закладів базується на концепції лікувального ландшафту, що передбачає використання озеленення, водних об’єктів, сенсорних садів та інших компонентів, які стимулюють всі органи чуття. Такий підхід не лише підвищує ефективність реабілітаційних програм, а й формує комфортне середовище для персоналу та відвідувачів.

Метою роботи є дослідження ролі ландшафтного дизайну у формуванні сприятливого середовища для реабілітації пацієнтів.

Завданням роботи є вивчення впливу природного середовища на процес відновлення, розкриття особливостей стилю Натургарден (Naturgarden) та визначення його переваг для реабілітаційного середовища.

Результати дослідження

Ландшафтний дизайн реабілітаційних центрів відіграє ключову роль у створенні комфортного та сприятливого середовища для пацієнтів. Він не лише виконує естетичну функцію, а й активно впливає на психологічний та фізичний стан людини, яка перебуває на шляху до одужання. Озеленені зони, водні елементи, сенсорні сади та безбар'єрний простір сприяють зниженню рівня стресу, покращенню фізичного стану та прискоренню процесів реабілітації. Вибір правильного стилю ландшафтного дизайну забезпечує гармонійне поєднання архітектури та природи, створює відчуття безпеки та затишку, допомагає зменшити тривожність, сприяє емоційному заспокоєнню та поліпшенню загального самопочуття пацієнтів [1].

Одним із найефективніших рішень у цьому напрямку є впровадження стилю Натургарден у концепцію ландшафтного дизайну. Натургарден (Naturgarten) — це стиль, який прагне максимально зберегти та підкреслити природну красу місцевого ландшафту, органічно інтегруючи в нього простір для людини. Його головна ідея — не створити ідеалізовану, догматично впорядковану «картинку», а підтримати живу динаміку природи, яка змінюється та розвивається самостійно. Простір у такому стилі не підлягає радикальній трансформації: дерева, чагарники, природні галявини залишаються на своїх місцях, лише акуратно впорядковуються — видаляються сухі чи небезпечні гілки, формуються м'які стежки, з'являються зони для відпочинку та терапевтичної взаємодії з природою.

Саме ця бережна філософія ідеально відповідає завданню реабілітаційних закладів — відновити природний баланс здоров'я людини без насильницького втручання, створивши гармонійний зв'язок між внутрішнім станом людини та навколишнім середовищем.

У концепції створення реабілітаційного центру стиль Натургарден передбачає:

- Збереження існуючих ландшафтних особливостей: старі дерева, природні водойми, дикорослі луки залишаються недоторканими, що дозволяє пацієнтам взаємодіяти з автентичною природою, а не з декоративним штучним середовищем.
- Формування зон для активної та пасивної реабілітації: прогулянкові стежки із натуральних матеріалів, місця для занять садовою терапією, спокійні куточки для усамітнення та медитації створюють умови для різних форм оздоровлення — як фізичного, так і ментального.
- Адаптацію території до потреб пацієнтів за допомогою природних втручань: зручні маршрути, розміщення тактильних об'єктів, спеціальні насадження, які стимулюють зорові, нюхові та дотикові відчуття — усе це допомагає відновити сенсорне сприйняття та сприяє розвитку моторики.
- Створення простору, що змінюється разом із природою: сезонність відіграє важливу роль у реабілітаційному процесі — спостереження за весняним цвітінням, осіннім листопадом чи зимовим спокоєм стимулює пацієнта сприймати час як союзника в процесі відновлення.
- Використання місцевих рослин: озеленення ґрунтується на природній флорі регіону, що підтримує біорізноманіття, знижує потребу у догляді, не вимагає штучного поливу або хімічної обробки, а також сприяє формуванню стабільної екосистеми навколо центру.

Завдяки таким рішенням пацієнт не відчуває себе ізольованим у стерильному середовищі лікарняного типу. Навпаки, простір Натургарден формує відчуття зв'язку з життям, з навколишнім світом, де усе дихає, розвивається, оновлюється. Це надзвичайно важливо для емоційного, психологічного та навіть духовного відновлення. Природне середовище сприяє зниженню рівня тривожності, активує внутрішні механізми релаксації, допомагає впоратися з депресивними станами, стимулює позитивні емоції і покращує загальний психофізичний стан.

Водночас стиль Натургарден дає змогу створити екологічно відповідальні та сталі реабілітаційні центри, які не лише гармонійно інтегруються в існуючий ландшафт, але й самі стають частиною місцевої екосистеми. Мінімальне використання ресурсів, відсутність потреби у складному догляді, відновлення природного середовища замість його руйнування — усе це робить подібні об'єкти не лише ефективними з

терапевтичної точки зору, але й соціально відповідальними. У довгостроковій перспективі це знижує експлуатаційні витрати, покращує імідж закладу та робить його символом піклування не лише про людину, а й про довкілля.

Правильне поєднання природних елементів із функціональними об'єктами створює простір, що підтримує рух, активність, саморозвиток. Пацієнти отримують не лише місце для лікування, а цілісний життєвий простір, де природа — це партнер, наставник і джерело зцілення [3].

Висновок

Ландшафтний дизайн реабілітаційних центрів, зокрема впровадження стилю Натургарден, має значний позитивний вплив на процес відновлення пацієнтів. Стиль Натургарден сприяє збереженню природної краси ландшафту та створенню простору, який гармонійно інтегрує природу і потреби людини. Окремі елементи, такі як зелені зони, водні об’єкти та терапевтичні маршрути, допомагають знизити рівень стресу, покращують емоційний стан і сприяють фізичному відновленню пацієнтів. Природне середовище, яке постійно змінюється разом з сезонами, має важливе значення для психологічного зцілення, оскільки дає пацієнтам можливість спостерігати за життєвими циклами природи, що може надихати і давати відчуття стабільності. Використання місцевих рослин і мінімізація негативного впливу на навколишнє середовище також забезпечують стійкість таких центрів і їх інтеграцію в екологічну систему. У перспективі це не лише підвищує ефективність реабілітації, а й робить реабілітаційні заклади еко-свідомими установами, які сприяють збереженню природних ресурсів. Створення такої екологічно чистої, зручної і терапевтичної атмосфери є важливим кроком до покращення якості життя пацієнтів та їх соціальної адаптації після лікування.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Попов А. Архітектурні тенденції у проєктуванні реабілітаційних центрів: створення оптимального середовища для відновлення здоров’я та підтримки психологічного комфорту. Тези доповідей студентської наукової конференції Чернівецького національного університету. Чернівці : Чернівец. нац. ун-т ім. Ю. Федьковича, 2023. С.102-103.

2. Луценко А. ДИЗАЙНЕРСЬКІ ВИРІШЕННЯ НЕТИПОВИХ ЦЕНТРІВ РЕАБІЛІТАЦІЇ. Національний авіаційний університет, Київ, Україна. 2022. С.156-166.

3. Ковбасюк Д. КОНЦЕПЦІЯ СТВОРЕННЯ РЕАБІЛІТАЦІЙНИХ ЦЕНТРІВ. *Міжнародна науково-практична інтернет-конференція «Молодь в науці:дослідження, проблеми, перспективи (МН-2025)»*, м. Вінниця: ВНТУ, 2025. URL: https://conferences.vntu.edu.ua/index.php/mn/mn2025/paper/viewFile/22412/18569

Ковбасюк Дарія Олександрівна- студентка групи БМ-22б, факультет будівництва, цивільної та екологічної інженерії, Вінницький національний технічний університет, м.Вінниця. Email: kovbasukdasa3@gmail.com.

Риндюк Світлана Володимирівна **–** кандидат технічних наук, доцент кафедри будівництва, містобудування та архітектури, Вінницький національний технічний університет, м.Вінниця. Email: runduyksv@gmail.com .

Dariia Kovbasiuk - student of group BM-22b, faculty of construction, civil and environmental engineering, Vinnytsia National Technical University, Vinnytsia. Email: kovbasukdasa3@gmail.com .

Ryndiuk Svitlana –PhD, docent of Department of Construction, Municipal Economy and Architecture, Vinnytsia National Technical University, Vinnytsia. Email: runduyksv@gmail.com .